

דרכה של ישיבתנו – לקט מקורות

שאלת העיסוק בלימודי חול בגיל צעיר ליוותה את עם ישראל במהלך הדורות, ועל אף היחס החיובי העקרוני ללימודי חול, הונהג ברוב הקהילות בגיל הנעורים עיסוק בלימוד תורה בלבד.

א. הריב"ש כותב בהתייחס לרמב"ם שלכאורה עסק בלימודי החול במקביל ללימוד התורה: "ואין להביא ראיה מהרמב"ם ז"ל (שבעצמו עסק בחכמות) כי הוא למד קודם לכן כל התורה כולה בשלמות, הלכות ואגדות תוספתא ספרא וספרי וכוליה תלמודא בבלי וירושלמי" (שו"ת הריב"ש, סימן מ"ה, אמנם שם הנידון הוא בעיקר לימוד פילוסופיה).

ב. הנצי"ב, על אף יחסו החיובי לעיסוק בחכמות (ראה "העמק דבר" שמות לו יט, במדבר ח ב-ד) כתב בתשובותיו: "...גם אם מוכרחים ע"פ המלכות ללמוד לימודי חול, היא בהשגחה מהרב וראשי ישראל שיהא המורה ירא אלוקים... וגם יהיו מפנים שעות מרווחים לעסק התורה, וזה וזה יתקיים בידם, האף שאין לקוות שיצאו מלימודם בשעות כאלה להוראה, באשר זה דרכה של תורה שאין עמלה ותכליתה מתקיים אלא במי שמפנה כל ראשו בה, ונפש עמל בה עמלה לו לסייעהו לזכות בה, ואי אפשר להיות גדול בתורה בשעה שעוסק בדברים אחרים. וכל גדולי תורה שהמה גם חכמים בלימודי חול אינו אלא שנתעסקו בלימודי חול קודם ששקעו ראשם בתורה, או אחרי שכבר נתגדלו בתורה, אבל ביחד אי אפשר להגיע לתכלית הלימוד..." (שו"ת משיב דבר חלק א, סוף סימן מד, ד"ה מכ"ז).

הסדר הנכון, לדעתו, הוא להיות שקוע תחילה בתורה, ולעסוק בגיל מאוחר יותר בלימודי החול על בסיס תורני ומוסרי איתן, ואם לאו - יהיו לו לקלוקל, כפי שכתב בפירושו לתורה: "אי אפשר לקוות להשיג מעלת התלמוד וחכמת הטבע יחד, אם לא שיקדים עמל התלמוד הרבה, ואחר שכבר עמל ומצא כדי מידתו, אז יכול להפנות גם לשארי חכמות, ויהיו שניהם שמורים ומתקיימים בידו... מה שאין כן בעוד לא גדל בלימודו, אין חכמת חיצונית מועיל למעלת כבוד הישראלי כלל, ולא עוד אלא... (ש)מטים המקראות לעקלקלות" ("הרחב דבר" דברים לב ג).

ג. מרן הרב קוק זצ"ל כתב ביחס לבי"ס "תחכמוני" ששילב לימודי קודש וחול: "מייסדי ה'תחכמוני' ומנהליו בעצמם עומדים תמיד הכן לייעץ לכל אב דורש עצתם, אם יתן את בנו למוסדם או למוסד שהוא כולו קודש, שאם אך יש כח בידו אל ינתק את בנו אפילו לשעות קצובות ממקור החיים של תורה שבכתב ושבע"פ" (אגרות ראיה תרמ"ד, ושם מציין הרב שלימודי חול בגיל זה מיועדים רק לאלה שמצבם הכלכלי של הוריהם מחייב זאת, והינם אנוסים על כך). באגרת תק"ע כתב הרב: "חורבן נורא הוא לישראל, חלילה, אם יאפסו ח"ו החדרים, בתי הת"ת, והישיבות, ע"פ צביונם העתיק, אפילו אם יבאו תחתיהם בתי-ספר וגימנסיות מרופדות ברפידות של אמונה ויראת שמים".

ובאגרת תרנ"ד: "מובן הדבר שלא נחליף את מוסדותינו הקדושים, המיוחדים לקדושת התורה, במוסדותיהם המעורבים בטרנסיד (=בציפוי) של חול. ולא נייעץ שום אב שרק אפשר לנו לפעול עליו שיקדיש את בנו כליל קודש להתגדל בתורה בטהרתה, שיעתיק אותו ללימודי חול גם לשעה או לשעות ביום, בשחר טל ילדותו ביחוד".

ד. תלמידו **הרב משה צבי נריה זצ"ל** ייסד את ישיבת כפר הרוא"ה כישיבה קטנה ללא תערובת לימודי חול. וכך כתב בשנתה הראשונה: "אין מקום בישיבה ללימודי חול. מי שניחן בדעה מבין כי לשם ביסוסו של הקודש בלב ונפש, נחוצה הבדלה גמורה בין קודש לחול. שכרם של מרבי שעות לימודי קודש לא יקופח, וכבודן של ישיבות הקודש שיש בהן תערובת חול במקומו מונח - ברם, רוח של ישיבה עם כל המורס ממנו והנוגע מתוכו, אין בכל אלה" ("זרעים" ניסן ת"ש).

ה. במכתב לקראת הקמת ישיבתנו כתב ראש ישיבת כפר הרוא"ה **הרב אברהם צוקרמן זצ"ל**: "שמחתי לשמוע על יוזמתכם הברוכה, להקים ישיבה לצעירים על טהרת הקודש, כמתכונתה של ישיבתנו בכפר הרואה בעשור הראשון לקיומה, ישיבה כפשוטה ומשמעה ללא תיכון. גם כשהכנסנו את הלימודים הכלליים בישיבה, ידענו יפה, כי ישיבה ללא תיכון באפשרותה להגיע להישגים גדולים יותר הן באהבת תורה והן ביראת שמים ואולי גם באהבת ישראל, אבל כתנועה ציבורית ראינו לפנינו את צרכי הרבים... ועל כן מלאנו ליבנו לצרף את הלימודים התיכוניים לתכנית הישיבה".

ו. מספר מייסד "מדרשית נעם", ר' ישראל סדן: "מנהיג המזרחי, **הרב מימון ז"ל**, אמר לי חודשיים לפני ייסודה של המדרשיה: מכלל בית ספר תיכון היא תצא, אך לכלל ישיבה היא לא תגיע!" (ספר "במשוך היובל" עמ' 79).

ז. **מנחם הרב אברהם שפירא זצ"ל**: "וידוע לכל כי במשך כל הדורות השתדלו לחנך את הבנים בישיבות הקטנות, המעצבות את אישיותם של התלמידים, להיות גדולים בתורה, גדולים ביראה, גדולים במידות, ובכל קנייניה של תורה, ואשרי חלקם של ההורים והבנים גם יחד, באשר זו מגמתנו ומגמת הדורות כולם..." (מתוך מכתב ברכה להקמת ישיבתנו, מופיע בספר "אהבתי תורתך", הדרכות של הרב שפירא זצ"ל בענייני לימוד תורה).
ובשיחה בע"פ עם תלמידי ישיבות קטנות אמר: "יש לי ידיעה ברורה שבשמים רוצים שעכשיו תלמדו תורה. בגרות תעשו אחר כך!".